

ANLAM VE DİL

EDİTÖR

AYSUN AYDIN

VakıfBank Kùltür Yayınları: 0393
Felsefe: 032

ANLAM VE DİL
EDİTÖR
AYSUN AYDIN

Yayın Danışmanı
Ekrem Demirli

Proje Editörü ve Son Okuma
M. Halit Çelikyön

Kapak Görseli ve Sayfa Uygulama
Faruk Özcan

Kitap Editörü
Büşranur Hazar

VakıfBank Kùltür Yayınları
İnkılap Mahallesi
Dr. Adnan Büyükdizeni Caddesi
No: 7/A1 – Kat 13
34768, Ümraniye / İstanbul
Telefon: 0 216 285 9571
www.vbky.com.tr - info@vbky.com.tr
Sertifika No: 40141

© Vakıf Pazarlama San. ve Tic. A.Ş., 2025

ISBN 978-625-5848-10-9

Kitabın tüm yayın hakları VakıfBank Kùltür Yayınları'na aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak sınırlı alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

Baskı

Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1
Baha İş Merkezi A Blok Kat: 2
34310 Haramidere, Avcılar / İstanbul
Tel: 0 212 412 1700
www.mega.com.tr - info@mega.com.tr
Sertifika No: 44452

1. Baskı: Temmuz 2025

ANLAM VE DİL

EDİTÖR
AYSUN AYDIN

AYSUN AYDIN

Felsefe eğitimini Ankara Üniversitesi
ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Felsefe Bölümlerinde tamamlamıştır.
Genel olarak Yirminci Yüzyıl
Felsefesi, pragmatizm ve fenomenoloji
alanlarında çalışan Aydın, özel olarak
John Dewey, Maurice Merleau-Ponty
ve Eugene Gendlin felsefeleri üzerine
çalışmalar yapmıştır. Halen Düzce
Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi
Felsefe Bölümünde öğretim üyesi
olan Aydın; ontoloji, epistemoloji, etik
ve politik felsefe alanlarında dersler
vermektedir.

İÇİNDEKİLER

Önsöz	7
Aysun Aydın	
Anlamın Mantığı: Dildeki Olay	19
Özcan Yılmaz Sütcü	
Anlamın Bütünselliği ve İstikrarı	57
Pakize Arıkan	
Dünyaya Anlam Atfeden Benlik	85
Volkan Çiftçi	
Dilleştirmenin Biyokültürel Mantığı	115
Ayşe Uslu	
Fark ve Anlam: Austin, Derrida, Butler	147
Gülben Salman	
Felsefi Şizofreniden Çıkış Yolu: Aristoteles'te İmge, Anlam, Hakikat	183
Hikmet Ünlü	
Kuramsal ve Tarihsel Bir Yanılgı Olarak Dile Dönüş Anlatısı	211
Ali Bilge Öztürk	
Aydınlanma ve Dil Problemi: Akıl, Hakikat, Özgürlük	255
Övünç Cengiz	
Müziğin Evrensel Dil Olması Mümkün müdür?	293
Argun Abrek Canbolat	

ÖNSÖZ

AYSUN AYDIN

Felsefe tarihi boyunca düşünce, dil ve gerçeklik arasındaki ilişki daima derin ve tartışmalı bir konu olmuştur. Bu tartışmanın yöntem ve kabulleri değişse de, öne çıkan temel soru ve sorunlar çok da değişmeden uzun yıllar devam etmiştir. Anlam ve dil üzerine kuramlar ise, öncelikle insanın dil kullanan varlık oluşu ve dünya ile kurduğu ilişkiye odaklanmışlar ve bu odağa dayalı kabulleri çerçevesinde farklılaşmışlardır. Bir tarafta yaşamın ve dünya ile ilişkisinin kendisi bir anlam sorunu olarak ele alınırken, diğer tarafta anlam bir dil sorunu ya da dil felsefesi alanının konusu olarak ortaya konmuştur. Bu bağlamda, dil ve anlam özellikle yirminci yüzyılda felsefi bir problem olarak birlikte ele alınmıştır. Anlamın dile, mantıksal bir dizgeye, bir doğruluk ölçütüne indirgendiği bakış açıları olduğu gibi, anlamı deneyimde, etkileşimde ya da zihin içeriğinde arayan yaklaşımlar da vardır. Öte yandan, anlamı bir iletişim aracı olarak dilin kullanımında, gündelik konuşmada ya da bedensellikte ve eylemlilikte arayan ve açıklayan yaklaşımlar da söz konusudur. Bakış açılarının çeşitliliğini ve dil ve anlam tartışması üzerine üretilen kavramsal zenginliği düşündüğümüzde; bu iki konu felsefi zeminde değerlendirilmek, tartışılmak ve üzerine çalışılmak bakımından ayrıcalıklı bir ilgiyi hak etmektedir.

Bu bağlamda çalışmamız, bir problem olarak anlamı ve dili tartışmakta, genel olarak anlamın ve dilin birlikte ele alınışı-

nı felsefi zeminde konu edinmektedir. Değerlendirilen ve tartışılan başlıca konular; dil ve gerçeklik ilişkisi, dil ve anlam ilişkisi, anlam ve doğruluk ilişkisi, anlamın ortaya çıkışı ve belirlenimi, anlamın bütünselliği, dil-benlik-anlam ilişkisi, anlamın bedenselliği, dilleştirme kavramı, fark ve anlam, dil ve performatiflik, imge-anlam-hakikat ilişkisi, dile dönüş kavramı, dil ve evrensellik kabulü, dil ve akıl ilişkisi ve evrensel dil olarak müziktir.

Özcan Yılmaz Sütçü “Anlamın Mantiğı: Dildeki Olay” başlıklı makalesinde, bir anlam teorisi olarak Deleuze’ün *Anlamın Mantiğı* adlı eserine odaklanmış ve dil felsefesi alanının bir sorunu olarak gerçeklik ve dil ilişkisi yerine, bu eserde dile getirildiği şekliyle “olay sorunu”nu ele almıştır. Deleuze’ün olayların ontolojik önceliğini iddia ederek ve büyük düşünörlere dayanarak bir dizi yöntem şeklinde sunduğı, bir bakıma “olay felsefe tarihi” okuması olarak yorumlanan bu bakışı, kavramsal çözümlemelerle açıklanarak asıl sorun olan anlam sorunu ile ilişkilendirilmiştir. Bu anlamda bu çalışma, olay sorununu bir dil ve anlam sorunu olarak ele almış ve derinlemesine analiz etmiştir. Geleneksel felsefenin en yüksekte, aşkın ve öze ait olan nedenler üzerine kurulan anlam kabulüne karşı, Antik felsefenin düşünme eğilimleri çerçevesinde temellendirilen, yüzeyde bir etki olan olayların yaşanan anlamı kabulü sunulmuştur. Bu bağlamda, oluş fiilleri ve ilişkiler dil felsefesinin bir konusu olarak öne çıkarılmış ve Deleuze’ün içkinlik ve aşkınlık karşıtlığı açısından değerlendirilmiştir. Çalışmanın ikinci odağı, olayların açıklanmasında ve dolayimsız olarak kavranılmasında bir problem olarak dildir ve bu noktada dil-düşünce ve olay arasında varsayılan temsil ilişkisine odaklanılmıştır. Bu açıdan, yirminci yüzyılın ikinci yarısında bir problem olarak dil felsefesinin merkezine yerleşmiş olan Frege’nin sunduğı anlam ve doğruluk ilişkisi, Deleuze’ün eserinde sunduğı itirazları ile birlikte değerlendirilmiştir. Bu

noktada anlam, salt bir doğruluk koşulu olmak yerine, üstün bir olanaklılık koşulu olarak tanımlanmıştır. Son olarak, anlam kavramı dil ve olay ilişkisi üzerinden ve öznellik-nesnellik ya da kişisel kavramları çerçevesinde ele alınmıştır. Dilin sabit, aşkın, ideal ve statik yapısının karşısında, oluş ve tarihsellik içindeki olay vardır. Olay, dilin sabitliğinin karşısında öznesiz, nesnesiz, tarafsız bir oluş sürecini temsil eder ve saf içkinlik ya da saf yaşam olarak tanımlanır. Bu makale, hem dil ve anlam problemine Deleuze'ün felsefe tarihi okuması ve eleştirileri ile bir bakış açısı sunması hem de dil ve anlamın temsil ilişkisinden çıkarılarak olayların oluş içinde deneyimlenmesi üzerinden açıklaması bakımından değerlidir ve literatüre önemli bir katkı sağlamaktadır.

Pakize Arıkan “Anlamın Bütünselliği ve İstikrarı” başlıklı makalesinde, anlamın uzlaşılabilen, insanlar arasında iletilabilen ve ortaklaşılabilen bir içerik olmasının olanaklılığı ve bu olanaklılığın dayanakları üzerine bir tartışma yürütmektedir. Bu tartışmada, dil felsefesi alanının önemli görüşlerinden biri olan ve anlamın çıkarımsal ilişkilere dayandığını iddia eden anlam bütüncülüğü yaklaşımı ve bu yaklaşıma yapılan eleştiriler öncelikli olarak ele alınmış ve tartışılmıştır. Bütüncül anlam kuramı, anlamın öznenin durumu bağlamında ve inanç içeriklerinin bütünselliği içinde, yani öznenin inanç sisteminin diğer öğeleri ile ilişkisi içinde belirlendiğini iddia etmektedir. Anlamın sadece bütün tarafından belirlenen bir şey oluşu ve bu bütünün inanç sistemlerine sahip olan öznelere için farklılaştığı düşünüldüğünde; ötekine aktarılamaz ve üzerine uzlaşamaz oluşu bu yaklaşıma karşı ilk eleştiriler olarak ortaya çıkmıştır. Bir başka eleştiri ise anlamın öznenin farklı zaman ve durumlarında da değişen inanç sisteminin bir parçası olarak değişeceğini öngören anlamın istikrarsızlığı iddiasıdır. Yazarımız bu eleştiriler karşısında, Henry Jackman'ın “ılımlı holist” yaklaşımını ve Neil Wilson ta-

rafından ortaya atılıp sonrasında Quine, Davidson ve Lewis gibi düşünürler tarafından desteklenen “iyi niyet ilkesi” görüşünü temel alarak bütüncül anlam kuramında istikrarın olanaklı olabileceğini savunmakta ve tartışmaktadır. Genel olarak bütüncül anlam kabulü, öznelar arası bir iletişimi ve istikrarı engelleyen aşırı bireysel bir bakış açısı olmakla ve öznenin inanç sistemlerinin sürekli değişebilir olması nedeniyle anlamın istikrarsızlığına yol açan bir yaklaşım olmakla eleştirilir. Buna karşın, Quine eş anlamlı kavramlar ve deneyimin indirgenemez oluşu üzerinden “onay holizmi” görüşünü öne sürer ve hem anlam hem de doğruluk için ölçütün bütüne bağlı bir onaylama olduğunu dile getirir. Bunun yanı sıra istikrarsızlığın da, çeşitli kabul ve ilkelar le aşılabileceğini iddia eden görüşlerin ele alındığı bu makalede, holist yaklaşımın anlamın ne olduğu üzerine değil, nasıl belirlendiği üzerine bir görüş olduğu savunulmuştur. Bu bağlamda, anlam tartışmasında önemli bir yere sahip olan bütüncül yaklaşımın karşı argümanları ile birlikte derinlemesine ele alındığı bu çalışma felsefe literatürüne anlam ve dil konusunda oldukça değerli bir katkı sağlamaktadır.

Volkan Çifteci “Dünyaya Anlam Atfeden Benlik” başlıklı makalesinde, anlamın nasıl ortaya çıktığı sorusuna ve dünyaya anlam atfeden varlık olarak sunulan insanın bu anlam atfetme eğiliminin biyolojik, psikolojik ve sosyo-kültürel öğelerine odaklanmaktadır. Bu bağlamda, insanın anlam atfetme yatkınlığının dünya ile ilişkisindeki yeri ve dil-dünya ilişkisi çerçevesinde anlamın ortaya çıkışı birlikte ele alınmış ve tartışılmıştır. İnsan benliğinin anlam atfetme özelliği merkeze alınarak felsefi zeminde farklı anlam kuramlarının açıklandığı bu çalışmada, insanın dünya ile ilişkisinde bu özelliğinin ya da yatkınlığının hayati bir konumda olduğu savunulmaktadır. Bu noktada insanın anlam arayışı, dünyanın algılanması ve biliş süreçleri; zihin durumları

ve duyguların yorumlanması; farkında olunmayan içsel durumların neden olduğu davranışların açıklanması ve sosyo-kültürel bir bireyin kendine toplumsal alanda bir yer edinme mücadelesi şeklindeki dört temel bağlamda ele alınmıştır. Bunun yanı sıra, farklı anlam kuramlarının bu dört bağlamı farklı şekillerde yorumlayarak sundukları özgün bakış açıları, insanın dil kullanan bir benlik oluşu kabulü ile değerlendirilmiştir. Bu anlamda, insanın bir benlik olarak anlam arayışının ve dünyaya anlam atfedişinin zemini ve dünya ile anlamlı ilişkinin koşulu dildir. Dil dünyayı adlandıran, betimleyen, temsil eden, resmeden ve gönderge yapan dinamik bir yapıdır. Dilin bu yapısı sayesinde insan da değişen dünya ile sürekli ve yeniden anlamlı ilişkiler kurabilir. Dolayısıyla anlam arayışının zemini hem dilin böyle bir yapıdaki varlığı hem de insanın dil kullanan bir benlik oluşudur. Dil olmadan benlik olamayacağını iddia eden bu yaklaşım, dünya ile anlamlı ilişkinin koşulunu dil ve benlik olarak tanımlar. Bu bağlamda, yazarımızın farklı düşünürlerin görüşleri ile sunduğu anlam atfedişin doğal bir yatkınlık olduğu iddiası ve dil, benlik ve anlam arasında kurduğu ilişki önemli bir tartışmadır ve felsefe literatürüne değerli bir katkı sunmaktadır.

Ayşe Uslu'nun "Dilleştirmenin Biyokültürel Mantiğı" başlıklı makalesi; dilin, dil kullanımının ve dilleştirmenin geleneksel olarak bir semboller ve göstergeler sistemine indirgenmesine bir karşı çıkışı temsil etmektedir. Uslu, dilin bedenler arasında oluşan etkileşimsel boyutunun; jest, ses, vurgu gibi diğer bedensel boyutlarının ve aynı zamanda insanın dünya ile etkileşiminin deneyimsel, davranışsal, algısal ve bilişsel boyutlarının anlam dünyasının oluşumunda göz ardı edilemeyeceğini iddia etmektedir. Dilin biçimsel işlevinden çok, tüm bu etkileşimsel boyutları içeren "yapma" işlevine odaklanan bu yaklaşım, dilsel etkinlik ve anlam ilişkisini bir temsil ilişkisi ya da sorunu olarak değil

bir eylem sorunu olarak tanımlar. Bu bağlamda anlam yapılan bir şeydir yani *poietiktir*; ve *otopoiesis* ve *semiosis* olmak üzere iki formu vardır. *Otopoietik* anlam, canlı bir beden kendi varlığını sürdürmesi ve hayatta kalmak için kendini meydana getiren unsurları düzenlemesini temsil ederken, *simpoietik* kavramı birliğe yapmayı ve kolektif bir sistemin üretimi olarak anlamı temsil eder. Buna göre, bu çalışmada dil aracılığıyla anlam yaratımı, insanın hem *otopoietik* düzenlenişine hizmet eden hem de aynı zamanda *simpoietik* birliğe yapmanın bir örneği olarak tanımlanır. Öte yandan, dil aracılığı ile anlamın oluşumunun bu iki kavramın birlikteliğinde değerlendirilmesi Maturana'nın "dilleştirme" kavramı ile desteklenmektedir. Bu bağlamda, bu kavramsal çerçevede, anlamın hem bedensel hem de bedenin birlikte eylemine dayanan boyutu, bir bakıma bedenler arası oluşu açıklanmakta ve savunulmaktadır. Dil ve anlam ilişkisine beden ve dilleştirme üzerinden farklı bir bakış açısı getiren bu makale, güncel dil felsefesi tartışmalarına oldukça önemli bir katkı sağlamaktadır.

Gülben Salman'ın "Fark ve Anlam: Austin, Derrida, Butler" başlıklı makalesi, öncelikli olarak, anlamın gündelik dil deneyiminde çeşitlenen ve açılan bir yapı oluşuna odaklanır ancak bu bakış açısına karşı, felsefe tarihinde, özellikle yirminci yüzyılın başlarında, dili sadece mantık çerçevesinde ele alıp hem salt doğru-yanlış dizgesine yerleştiren hem de dil içindeki anlamları fark yerine aynı ile düşünen başat bir bakış açısı olduğunu dile getirir. Yazarımıza göre, dil içerisinde anlamı farkla düşünmek ve gündelik dilin anlam çeşitliliğini ve olanaklarını açmak felsefi zeminde önemlidir ve Austin'in dil edimleri kuramı bu bakış açısını sunmaktadır. Mantıksal doğru-yanlış dizgesinin gündelik dil kullanımını açıklamakta yetersiz olduğunu düşünen Austin, dilin edimsel doğasına odaklanmıştır. Farkı vurgulayan ve temel alan bu edimsel yaklaşım, sonraki dönemlerde Derrida ve Butler

tarafından geliştirilmiş, daha farklı bir bakış açısı ile yeniden değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır. Bu bağlamda bu makale fark kavramını merkeze alarak bu üç düşünürün anlam kuramlarını yorumlamakta ve karşılaştırmaktadır. Derrida Austin'in söz edimleri kuramının performatiflik ögesini tekrar edilebilirlik nosyonu ile yorumlarken, Butler her iki düşünürün yaklaşımını da yeniden yorumlamış; fark ve dilin yaralayıcı gücü nosyonlarını sunmuştur. Üç düşünürün anlam kuramlarının fark ve edimsellik kavramları temelinde detaylı karşılaştırmasını ve değerlendirmesini içeren bu çalışma, dil felsefesi alanına oldukça değerli bir katkı sunmaktadır.

Hikmet Ünlü'nün "Felsefi Şizofreniden Çıkış Yolu: Aristoteles'te İmge, Anlam, Hakikat" başlıklı makalesi, felsefe tarihi boyunca özlerin, yani neliklerin varlığını yadsıyan ekolleri eleştirerek bu yaklaşımların "felsefi şizofreni" içinde olduklarını ve mantıksal hataya düştüklerini iddia etmektedir. Bu iddiada, Aristoteles ve Husserlci bakış açısından "neliklerin varlığını yadsımak için bile nelikleri varsaymak gerekecektir" kabulü, şizofreni tanımının nedeni olarak gösterilmiştir. Bu bağlamda, bu çalışma öncelikli olarak Aristoteles'in imge, anlam ve hakikat kavramları arasındaki ilişki çerçevesinde bu şizofreniden bir çıkış yolu önermektedir. Yazarımız, bu şizofrenik durumu temsil eden yaklaşımların başına mantıksal pozitivizmi koyarak bu yaklaşımın doğrulamacılık ilkesini eleştirir ve bu ilkenin mantıksal açıdan çelişik olduğunu dile getirir. Makalenin ana odağı ise, Aristoteles'in anlam kuramını oluşturan temel kavramların derinlemesine irdelenmesidir. Aristoteles dil, imge, anlam ve hakikat ilişkisini hem imgelerin hem düşüncenin asıl nesnesi olan nelikler üzerine kurar ve hakikate neliklerle ilişkilenen akılla ulaşılabileceğini söyler. Aristotelesçi kavramların yanı sıra, hakikat ve anlam ilişkisinin Platon ve Aristoteles felsefeleri açısından ele

alındığı çalışmada, hakikat ve anlam neliklerin varlığı ile ilişkilendirilerek açıklanmaktadır. Bu noktada, imge, anlam ve hakikat kavramları arasındaki ilişki bağlamında neliklerin oynadığı rolün anlaşılması başta iddia edilen felsefi şizofreniden sakınma yolu olarak gösterilmektedir. Aristoteles'in kavramlarının derinlemesine bir analizini ve özgün bir değerlendirmesini içeren bu çalışma, dil felsefesi alanına değerli bir katkı sunmaktadır.

Ali Bilge Öztürk'ün "Kuramsal ve Tarihsel Bir Yanılgı Olarak Dile Dönüş Anlatısı" başlıklı makalesi, yirminci yüzyılın en önemli felsefe geleneklerinden biri olan Analitik felsefe geleneğinin ortaya çıkışını "dile dönüş" anlatısı üzerinden yorumlayarak, felsefede bir dile dönüş olduğu kabulünün bir yanılgı olduğunu iddia etmektedir. Yazarımız, bu dile dönüş kabulünün, bu dönemden önceki filozofların dilbilimsel soruşturmalar yapmadığı, ele aldıkları sorunların dilbilimsel yönlerini göremedikleri ve felsefi programlarında hiç dilci bir çerçeveye yer vermedikleri gibi bir kabulü de ima ettiğini ve bunun hatalı olduğunu dile getirmektedir. Bu noktada Locke, Hume ve Leibniz gibi düşünürlerin dilbilimsel soruşturmaları vurgulandığı gibi, analitik felsefenin doğuşunda ve gelişiminde rol alan filozofların çoğunun, aslında analitik felsefe öncesinde geliştirilmiş dilci programları miras almış olduğu iddia edilmektedir. Makalenin bu iddiası, yine bu üç düşünür tarafından geliştirilmiş olan ve "dil bahçivanlığı" ve "dil terziliği" şeklinde adlandırılan iki dilci programın değerlendirilmesi ile açıklanmaktadır. Dil bahçivanlığı programı, anlam-sız ve muğlak terimlerin dilden budanması gerekliliğini temsil ederken, dil terziliği programı ise doğal dillerin yeterli olmadığı ve yardımcı/yapay diller geliştirilmesi gerektiği iddiasını temsil etmektedir. Yazarımız, analitik felsefe geleneği öncesinde, bu üç düşünür tarafından geliştirilen iki dil programının ve iddialarının, analitik felsefe geleneğinin en önemli temsilcileri olan Frege,

Wittgenstein ve Carnap tarafından aynı şekilde devam ettirildiğini ve aslında bu programların miras alındığını göstermekte ve dile dönüş anlatısının bir yanılı olduğu iddiasını açıklamaktadır. Hem iddiası hem de özgün kavramları ile alana değerli bir katkı sağlayan bu makale, aynı zamanda felsefi literatürü de zenginleştirmektedir.

Övünç Cengiz'in "Aydınlanma ve Dil Problemi: Akıl, Hakikat, Özgürlük" başlıklı makalesi, tüm felsefi problemlerin bir dil problemi olarak ele alındığı, hatta hakikat arayışını temsil eden metafizik konuların da dilin yapısından doğan problemler olarak görüldüğü ve bu nedenle akıl ve hakikat ilişkisinin muğlaklaştırıldığı bir yaklaşımı, yani yirminci yüzyılın dilsel dönüş kavramsallaştırmasını eleştirirken; bu bakış açısının sonuçları açısından felsefi zeminde hakikati bilme iddiasını da tartışmaya açtığını dile getirmektedir. Öte yandan, yazarımız için, dile ait olanın bu denli merkeze alındığı ve dilin akli belirlediği kabulü aklın otonomisini de tartışmaya açmaktadır. Ancak bu çalışma, bu tartışmanın yirminci yüzyıldan çok daha önce Alman idealist düşünce geleneğinde önemli bir yer kapladığını göstermeyi amaçlamıştır. Bu amaçla, bir yandan analitik felsefenin dili merkeze alan yaklaşımı ve diğer yandan postmodernizmin tam da dil nedeniyle aklın hakikate erişmek bağlamında bir otonomisinin olamayacağı şeklindeki yaklaşımı; dilsel dönüşün iki biçimi olarak ele alınmış ve değerlendirilmiştir. Bu noktada, dil ve düşünce ilişkisi tarihsel perspektifle yorumlanmış ve düşüncenin dil ile belirleniyor olması iki farklı bakış açısı ile sunulmuştur. Bu makalede, postmodernizmin aklın otoritesine dair eleştirisinin Aydınlanma geleneğinin bir damarı için geçerli olduğu ve aklın hakikat iddialarının dilin kendi yapısı tarafından belirlendiği kabul edilmektedir. Ancak, bu eleştirilere rağmen, Kant sonrası Alman İdealistlerinin aklın otonomisi ve dilin olumsuzluğu arasındaki

karşıtlığı uzlaştırma çabaları dil felsefesi bağlamında önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle, bu çabayı ve aklın evrenselliği ve dilin olumsuzluğu karşıtlığına dair tartışmaları dilsel dönüş kavramsallaştırması ışığında değerlendirmek bu çalışmanın temel odağı olmuştur. Bu bağlamda, Aydınlanmanın akıl-dil, dil-düşünce kavramsal ikiliklerini ve genel olarak dilsel düalizmini tartışmaya açan bu çalışma, çağdaş perspektiften bir yeniden okuma sunarak literatüre değerli bir katkı sağlamıştır.

Argun Abrek Canbolat'ın "Müziğin Evrensel Dil Olması Mümkün müdür?" başlıklı makalesi, dil ve müzik üzerine yapılan empirik çalışmaları analiz ederek, dil ve müzik arasındaki ilişkiyi hem evrensellik olanağı hem de felsefi zeminde dilbilim ve bilişsel bilimler perspektifinden değerlendirmekte ve tartışmaktadır. Müziğin evrensel bir dil olduğunu iddia eden çalışmaların eleştirel bir bakış açısıyla sunulduğu bu makalede, müziğin belirli açılardan evrensel sayılabilecek ve dile ait özellikleri de olduğu desteklenmekle birlikte, müziğin semantik açıdan dil gibi bir zenginlik içermediği ve bir dil olarak nitelendirilemeyeceği de açıklanmış ve savunulmuştur. Her bölümünde farklı bir özelliği ya da özelliklerinin analizi üzerinden müziğin dilsel yanının değerlendirildiği bu çalışmada; sözlü müzik ile enstrümental müzik ayrımı, müziğin proto-dil olarak ele alınıp alınamayacağı tartışması, dilin yapısı bağlamında yinelenen sentaks tartışması, ritmin önemi, üç ana duygu ve kültürlerarasılık tartışması ve müzikal anlatı kavramı empirik çalışmalarla yorumlanmış ve sunulmuştur. Bu bağlamda, bu çalışma bir yandan müziğin evrensel bir dil oluşu iddiasını felsefi bir zeminde ve güncel tartışmalarla sunarken, literatüre oldukça zengin ve değerli bir katkı sağlamaktadır.

Felsefi zeminde anlam ve dile dair tartışma ve görüşlerin ne denli farklı, kavramsal açıdan zengin ve yaklaşım çeşitliliği

açısından tüketilemez olduğunu görmüş bulunmaktayız. Her ne kadar yirminci yüzyılda felsefenin tek konusu ya da problemi olmakla özdeşleştirilse de anlam ve dil felsefe tarihinin neredeyse tüm problemleri ile ilişkilendirilebilecek ve bu nedenle farklı bakış açıları ile tartışılmaya devam edilecek olan iki önemli konudur. Sözü edilen farklı bakış açılarını değerli yorumları ile kaleme alan ve bu kitaba katkı sağlayan tüm meslektaşlarıma ve özverili çalışmalarından dolayı VakıfBank Kültür Yayınları editörlerine teşekkürlerimi sunarım.